

Nr 33

LANDSKAPSLAG

om Ålands ombudsmannamyndighet

Föredragen för Republikens President den 28 februari 2014

Utfärdad i Mariehamn den 12 juni 2014

I enlighet med lagtingets beslut¹ föreskrivs:

**1 kap.
Allmänna bestämmelser**

1 §

Inledande bestämmelse

Ålands ombudsmannamyndighet är en oberoende myndighet som är administrativt underställd landskapsregeringen. Med ombudsmannamyndigheten avses nedan Ålands ombudsmannamyndighet.

2 §

Övergripande målsättning

Ombudsmannamyndigheten ska verka för att främja och trygga

1) den enskildes rätt till likabehandling i enlighet med landskapslagen (2005:66) om förhindrande av diskriminering i landskapet Åland,

2) den enskildes rätt till likabehandling i enlighet med landskapslagen (1989:27) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om jämställdhet mellan kvinnor och män,

3) barns ställning och rättigheter i enlighet med denna lag,

4) klientens ställning och rättigheter inom socialvården i enlighet med landskapslagen (1995:101) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om socialvård samt

5) patientens ställning och rättigheter inom hälso- och sjukvården i enlighet med landskapslagen (1993:61) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om patientens ställning och rättigheter.

Ombudsmannamyndigheten verkar genom konsumentrådgivning även för att främja och trygga konsumenters intressen i enlighet med vad som föreskrivs särskilt.

2 kap.

Ombudsmannamyndighetens verksamhet

3 §

Tryggande och främjande av den enskildes rätt till likabehandling

Inom landskapets behörighet ska ombudsmannamyndigheten motverka och förhindra diskriminering på grund av etnisk tillhörighet, religion eller annan övertygelse, funktionshinder, ålder eller sexuell läggning genom att

1) ge råd och på andra sätt medverka till att den som utsatts för diskriminering kan driva klagomål och på annat sätt tillvarata sina rättigheter,

2) genomföra oberoende undersökningar och offentliggöra oberoende rapporter om diskriminering,

3) lämna rekommendationer i frågor som rör diskriminering,

4) övervaka praxis, tjänstekollektivavtal, principdokument och stadgor angående tjänstemännens anställningsförhållanden,

5) föra en dialog med åländska frivilligorganisationer som har ett intresse av att diskriminering motverkas,

6) informera om bestämmelser angående diskriminering,

¹ LF nr 26/2012-2013

LKU bet. nr 1/2013-2014

7) sträva till att ingå förlikning mellan parterna om förlikningen kan antas inverka förebyggande i avsikt att förhindra framtida diskriminering samt

8) följa hur främjandet av den enskildes rätt till likabehandling utvecklas på Åland och årligen i den verksamhetsberättelse som avses i 12 § avge en redogörelse för detta.

Inom landskapets behörighet ska ombudsmannamyndigheten även motverka och förhindra diskriminering på grund av kön genom att sköta de uppgifter som avses i 1 mom. 1-8 punkterna samt de uppgifter som ankommer på ombudsmannamyndigheten i enlighet med vad som följer av bestämmelserna i den i 1 § 1 mom. 2 punkten avsedda landskapslagen.

4 §

Tryggande och främjande av barnets ställning och rättigheter

Inom landskapets behörighet ska ombudsmannamyndigheten trygga och främja barnets ställning och rättigheter genom att

1) bedöma hur barnets intressen och rättigheter omsätts i praktiken samt följa barns och ungdomars levnadsförhållanden,

2) bevaka lagstiftningen och det samhälleliga beslutsfattandet samt bedöma deras effekter på barnets välfärd,

3) genom initiativ, råd och anvisningar påverka det samhälleliga beslutsfattandet i frågor som gäller barnet och driva på att barnets intressen tillvaratas i samhället,

4) upprätthålla kontakter med barn och ungdomar och förmedla deras synpunkter till beslutsfattarna,

5) utveckla former för samarbete mellan olika aktörer,

6) förmedla information om barnfrågor till barn, till människor som arbetar med barn, till myndigheter och till allmänheten,

7) på olika sätt främja fullgörandet av den av Förenta Nationernas generalförsamling antagna konventionen om barnets rättigheter (FördrS 59–60/1991) samt

8) följa hur främjandet av barnets ställning och rättigheter utvecklas på Åland och årligen i den verksamhetsberättelse som avses i 12 § avge en redogörelse för detta.

5 §

Tryggande och främjande av klientens ställning och rättigheter inom socialvården

Inom landskapets behörighet ska ombudsmannamyndigheten trygga och främja klientmedverkan och förtroendefulla klientrelatio-

ner samt klientens rätt till god service och gott bemötande inom socialvården genom att

1) ge klienten råd i frågor som gäller tillämpningen av bestämmelser om klientens ställning och rättigheter inom socialvården,

2) bistå klienten med att framställa anmärkningar som avses i 23 § i lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården (FFS 812/2000),

3) informera om klientens rättigheter,

4) även i övrigt i sitt arbete främja klientens rättigheter så att de blir tillgodosedda samt

5) följa hur klientens ställning och rättigheter utvecklas på Åland och årligen i den verksamhetsberättelse som avses i 12 § avge en redogörelse för detta.

6 §

Tryggande och främjande av patientens ställning och rättigheter inom hälso- och sjukvården

Inom landskapets behörighet ska ombudsmannamyndigheten trygga och främja patientmedverkan och förtroendefulla patientrelationer samt patientens rätt till god service och gott bemötande inom hälso- och sjukvården genom att

1) ge patienten råd i frågor som gäller tillämpningen av bestämmelser om patientens ställning och rättigheter inom hälso- och sjukvården,

2) bistå patienten med att framställa anmärkningar som avses i 10 § i lagen om patientens ställning och rättigheter (FFS 785/1992),

3) informera om patientens rättigheter,

4) även i övrigt arbeta för att främja patientens rättigheter och för att de blir tillgodosedda samt

5) följa hur patientens ställning och rättigheter utvecklas på Åland och årligen i den verksamhetsberättelse som avses i 12 § avge en redogörelse för detta.

7 §

Konsumentrådgivning

Vid ombudsmannamyndigheten sköts uppgifter som hänför sig till konsumentrådgivning i enlighet med bestämmelserna i 2 och 3 mom.

Bestämmelser om konsumentrådgivning finns i lagen om konsumentrådgivning (FFS 800/2008), nedan kallad konsumentrådgivningslagen.

Bestämmelser om hur uppgifter som hänför sig till konsumentrådgivning ska skötas på Åland finns i 30 § 11 punkten självstyrelselagen (1991:71) för Åland.

3 kap. Administration och personal

8 §

Anställningsförhållanden

Vid ombudsmannamyndigheten finns personal i offentlighetsrättsligt anställningsförhållande. Även personal i privaträttsligt anställningsförhållande kan finnas vid myndigheten.

Om inte annat bestäms i denna lag ska ombudsmannamyndigheten sköta sådana uppgifter rörande myndighetens personal, vilka enligt tjänstemannalagen (1987:61) för landskapet Åland, nedan kallad tjänstemannalagen, ankommer på landskapsregeringen.

Landskapsregeringen fattar beslut i fråga om

- 1) permittering av ombudsmannamyndighetens personal,
- 2) förflyttning och omplacering av en tjänsteman eller arbetstagare till och från en annan landskapsmyndighet, dock med ombudsmannamyndighetens samtycke, samt
- 3) den tjänsteman som avses i 14 §.

9 §

Tjänster vid ombudsmannamyndigheten

För skötseln av de uppgifter som avses i 2 kap. inrättar landskapsregeringen tjänster vid ombudsmannamyndigheten. Vilka tjänster som ska finnas vid ombudsmannamyndigheten då denna lag träder i kraft bestäms närmare av landskapsregeringen i enlighet med vad som följer av bestämmelserna i 6 kap. Tjänster som avses i detta moment kan besättas för viss tid.

Andra tjänster än de i 1 mom. angivna tjänsterna inrättas och indras av ombudsmannamyndigheten efter att landskapsregeringens utlåtande inhämtats. För de tjänster som ombudsmannamyndigheten har för avsikt att inrätta eller indra ska behovsutredningar som sammanställts enligt tjänstemannalagen överlämnas till landskapsregeringen i samband med ombudsmannamyndighetens budgetförslag. Landskapsregeringen ska avge utlåtande efter att förslaget till budget överlämnats till lagtinget och senast en månad efter att lagtinget fastställt budgeten. Om ombudsmannamyndigheten har för avsikt att fatta beslut om inrättande eller indragning inom gällande budget kan behovsutredningen överlämnas vid en annan tidpunkt och landskapsregeringen ska avge utlåtande inom tre månader.

10 §

Behörighetskrav

Om inte annat följer av denna lag är behörighetskravet för de i 9 § 1 mom. avsedda

tjänsterna en vid universitet eller högskola, vilka är erkända av nationell utbildningsmyndighet, avlagd examen med en för tjänsten i fråga lämplig inriktning.

Bestämmelser om behörighetskraven för den som tillhandahåller konsumentrådgivning finns i konsumentrådgivningslagen.

Behörighetskraven för sådana i 9 § 2 mom. avsedda tjänster fastställs i samband med att dessa tjänster inrättas. Då tjänsterna i fråga inrättas ska bestämmelserna i 4b § i tjänstemannalagen iakttas.

11 §

Arbetsordning

Vid ombudsmannamyndigheten ska det antas en arbetsordning. Genom arbetsordningen utfärdas närmare bestämmelser om myndighetens organisation, handläggningsrutiner och uppgiftsfördelning samt om användningen av beslutanderätten.

12 §

Verksamhetsberättelse

Från ombudsmannamyndigheten ska årligen en verksamhetsberättelse över det gångna kalenderåret överlämnas till landskapsregeringen.

13 §

Myndighetens ledning

Vid ombudsmannamyndigheten ska det finnas en myndighetschef. Myndighetschefen leder och utvecklar myndighetens verksamhet och ansvarar för att fastställda mål uppnås.

14 §

Förordnande som myndighetschef

Landskapsregeringen förordnar en tjänsteman vid ombudsmannamyndigheten till myndighetschef för att vid sidan av sina övriga uppgifter sköta myndighetschefens uppgifter enligt denna lag.

Det i 1 mom. avsedda förordnandet ska avse en viss tid, dock högst fem år. Senast ett halvår innan förordnandet löpt ut ska landskapsregeringen ta ställning till vilken tjänsteman vid ombudsmannamyndigheten som ska förordnas att sköta de uppgifter som ankommer på myndighetschefen.

15 §

Myndighetschefens uppgifter

Myndighetschefen fattar beslut i de ärenden som rör administration och personal, om inte

en annan tjänsteman enligt lag eller arbetsordningen getts en sådan beslutanderätt.

Myndighetschefen ska

1) anta en arbetsordning för ombudsmannamyndigheten,

2) årligen till landskapsregeringen överlämna ett förslag till budget och en i anslutning därtill uppgjord verksamhetsplan,

3) årligen sammanställa samt till landskapsregeringen överlämna en verksamhetsberättelse i samband med ombudsmannamyndighetens bokslut,

4) inrätta och indra sådana i 9 § 2 mom. avsedda tjänster,

5) kära och svara i enlighet med bestämmelserna i 22 § samt

6) på ombudsmannamyndighetens vägnar motta stämmningsansökningar och andra delgivningar.

Myndighetschefen kan även vid behov sluta avtal i enlighet med bestämmelserna i 21 §.

När myndighetschefen är förhindrad att fullgöra sina lagstadgade uppgifter kan en annan tjänsteman vid ombudsmannamyndigheten, i enlighet med vad som bestämts i arbetsordningen, fullgöra de uppgifter som ankommer på myndighetschefen. Beslutet kan avse samtliga uppgifter eller endast en del av uppgifterna.

16 §

Särskilda administrativa uppgifter

Landskapsregeringen kan utfärda närmare bestämmelser om ombudsmannamyndighetens ekonomiförvaltning och om ärenden hos myndigheten som hänför sig till tjänstekollektivavtalen samt överta skötseln av uppgifter som är relaterade därtill.

4 kap.

Sakkunnigorgan

17 §

Ombudsmannanämnd

Landskapsregeringen tillsätter en ombudsmannanämnd som ska bistå ombudsmannamyndigheten vid skötseln av de uppgifter som avses i 3–6 §§. I nämnden ska det ingå medlemmar som företräder olika intresseinriktningar inom området för den verksamhet till vilka uppgifterna hänför sig.

Landskapsregeringen utfärdar i landskapsförordning närmare bestämmelser om ombudsmannanämndens sammansättning, mandatid, arvoden och uppgifter samt kompetenskraven för ombudsmannanämndens medlemmar.

18 §

Konsumenttvistenämnd

Bestämmelser om en särskild nämnd (konsumenttvistenämnd), som tillsatts av landskapsregeringen i enlighet med 30 § 10 punkten i självstyrelselagen, finns i lagen om konsumenttvistenämnden (FFS 8/2007).

5 kap.

Övriga bestämmelser

19 §

Avgifter

Den vägledning till enskilda som hänför sig till skötseln av sådana uppgifter som avses i 3–6 §§ är avgiftsfri.

Bestämmelser om avgifter för konsumentrådgivning finns i konsumentrådgivningslagen.

20 §

Skyldighet att lämna uppgifter till ombudsmannamyndigheten

Landskapets och kommunernas tjänstemän är skyldiga att på uppmaning av en företrädare för ombudsmannamyndigheten lämna de uppgifter som kan vara av betydelse för den verksamhet myndigheten bedriver i enlighet med denna lag och annan lagstiftning.

Den i 1 mom. avsedda skyldigheten omfattar även sådana uppgifter som omfattas av sekretessbestämmelser om uppgifterna i fråga är av betydelse för ombudsmannamyndighetens verksamhet. Vid behandlingen av sådana uppgifter är ombudsmannamyndigheten skyldig att iaktta bestämmelserna i landskapslagen (1997:72) om allmänna handlingars offentlighet och landskapslagen (2007:88) om behandling av personuppgifter.

21 §

Avtal

Inom landskapets behörighet kan ombudsmannamyndigheten sluta avtal inom ramen för myndighetens ordinarie verksamhet om inte landskapsregeringen beslutar något annat.

22 §

Företrädande av landskapet

Inom landskapets behörighet kärar och svarar ombudsmannamyndigheten för landskapet samt bevakar landskapets intressen vid domstolar och andra myndigheter i angelägenheter

som hör samman med myndighetens uppgifter, om inte en företrädare för landskapsregeringen uppträder i dem.

**6 kap.
Ikraftträdelse- och övergångs-
bestämmelser**

23 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 september 2014. Genom denna lag upphävs landskapslagen (2005:67) om diskrimineringsombudsmannen.

24 §

*Övergång från diskrimineringsnämnd till
ombudsmannanämnd*

Den diskrimineringsnämnd, som har utsetts enligt landskapslagen om diskrimineringsombudsmannen, fortsätter sin verksamhet enligt de tidigare gällande bestämmelserna till dess att denna lag träder i kraft.

Landskapsregeringen kan tillsätta en ombudsmannanämnd enligt denna lag innan lagen träder i kraft. Vid tillsättandet ska bestämmelserna i 17 § iakttas.

25 §

*Överföring av ärenden, avtal, rättigheter
och skyldigheter*

De ärenden vilka är anhängiga vid diskrimineringsombudsmannen och landskapsregeringen när denna lag träder i kraft och vilka enligt denna lag eller någon annan lag ska skötas

av ombudsmannamyndigheten ska överföras till ombudsmannamyndigheten när denna lag träder i kraft.

På motsvarande sätt som i 1 mom. överförs de ovan nämnda myndigheternas avtal och andra förbindelser liksom även deras övriga rättigheter och skyldigheter till ombudsmannamyndigheten.

26 §

Indragning och inrättande av tjänster, förflyttning av personal samt förordnanden

När denna lag träder i kraft ska landskapsregeringen i enlighet med tjänstemannalagen

1) inrätta tjänster vid ombudsmannamyndigheten för skötseln av de uppgifter som avses i 3-7 §§,

2) indra tjänsten som enligt landskapslagen om diskrimineringsombudsmannen finns hos diskrimineringsombudsmannen,

3) indra tjänsten som klient- och patientombudsman vid landskapsregeringens social- och miljöavdelning samt

4) förflytta den personal som finns inom landskapsförvaltningen och som innan denna lag träder i kraft ansvarar för skötseln av de uppgifter som avses i 3, 5, 6 och 7 §§ till de i 1 punkten avsedda tjänsterna vid ombudsmannamyndigheten.

När denna lag träder i kraft ska landskapsregeringen i enlighet med bestämmelsen i 14 § 1 mom. till myndighetschef förordna den tjänsteman som ska sköta sådana uppgifter som avses i 3 §.

Mariehamn den 12 juni 2014

CAMILLA GUNELL
lantråd

Carina Aaltonen
föredragande minister

